

Ünnepi tanulmányok a 75 éves

NÉMETH ZSOLT

tiszteletére

Navigare necesse est

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Ünnepi tanulmányok a 75 éves
Németh Zsolt tiszteletére

Navigare necesse est

Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt tiszteletére

Navigare necesse est

Szerkesztette
Barabás A. Tünde és Christián László

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Budapest, 2021

A kötet szerzői

Amberg Erzsébet	Koltay András
Androvicz Gábor	Korinek László
Balla Zoltán	Kovács Gábor (NKE)
Balogh Lídia	Kovács Gábor (SZE)
Barabás Andrea Tünde	Kőhalmi László
Berei Róbert	Lévay Miklós
Blaskó Béla	Madai Sándor
Boda József	Magasvári Adrienn
Budaházi Árpád	Major Róbert
Christián László	Mészáros Bence
Czenczer Orsolya	Nagy László Tibor
Domokos Andrea	Pallagi Anikó
Erdős Ákos	Pallo József
Fantoly Zsanett	Pap András
Farkas Ákos	Pápai-Tarr Ágnes
Fenyvesi Csaba	Polt Péter
Finszter Géza	Ruzsonyi Péter
Gál István László	Sallai János
Gönczöl Katalin	Sárkány István
Hautzinger Zoltán	Schubauer László
Herke Csongor	Sipos Ferenc
Hollán Miklós	Sivadó Máté
Horgos Lívia	Szabó Andrea
Irk Ferenc	Szendrei Ferenc
Karsai Krisztina	Vári Vince
Kiss Tibor	Windt Szandra

© A szerzők, 2021

Szerkesztés © Barabás A. Tünde, Christián László, 2021

© A kiadó, 2021

Minden jog védve.

Tartalom

Előszó | 9

Laudáció

Koltay András

A vitorlázó kriminológus –
Németh Zsolt rendőr ezredes köszöntése | 13

Tanulmányok

Amberg Erzsébet

Mennyi az annyi? – A fiatalkorú bűnözés és bűnözéskontroll
alakulásának áttekintése | 17

Balla Zoltán

Kormányzástan – kormányzás –
Áttekintés megjegyzésekkel | 27

Balogh Lídia

„A jó rendőr tapintatos és gyengéd...” | 37

Barabás A. Tünde

A rendőrségi munka és a lakosság
bizonytalanságérzetének összefüggései | 43

Berei Róbert

Várnézőben a budavári „sheriffel” | 53

Blaskó Béla

Jogállamiság – értelmezési szilánkok | 61

Boda József

Az amerikai Szövetségi Nyomozó Hivatal
szerepe a bűnüldözésben | 71

Budaházi Árpád

Gondolatok az agyi alapú hazugságvizsgálatról | 81

Christián László

Szívvel-lélekkel a bűnmegelőzésért | 91

Czenczer Orsolya
 A büntetés-végrehajtás zöld esküje –
 Az európai zöld megállapodás (*Green Deal*)
 és a magyar büntetés-végrehajtás kapcsolódási pontjai | 101

Domokos Andrea
 Hallgatók a célkeresztben | 109

Erdős Ákos
 FOCUS-ban a rendőrség drogprevenációs tevékenysége | 119

Fantoly Zsanett
 Fejezetek Los Angeles rendészettörténetéből | 131

Farkas Ákos
 A kihallgatási jegyzőkönyvek
 és a tisztességes eljárás a nyomozás során | 139

Fenyvesi Csaba
 Kriminológiai morzsák a világból | 153

Finszter Géza
 A büntetőeljárás törvény új jogintézményei,
 a leplezett eszközök | 163

Gál István László
 A minősített adattal visszaélés
 néhány kriminológiai problémaköre | 179

Gönczöl Katalin
 A szolgáltatott igazság | 189

Hautzinger Zoltán
 A külföldiek és a migráció lehetséges
 megjelenése a kriminológiában | 199

Herke Csongor
 A kiberbűnözés és a teljesen
 önvezető járművek | 211

Hollán Miklós
 A közösség tagja elleni erőszak viszonya
 más bűncselekményekhez | 223

Horgos Livia
 Gondolatok a Janus-arcú
 magánindítványról és hiányáról | 237

Irk Ferenc
 Az európai értékek védelméről | 247

Karsai Krisztina

THC vagy CBD? Izgalmas jogi kérdések
a *French Bulldog*-ügy margójára | 255

Kiss Tibor

Miért népszerű a darknetes
kábitószerek-kereskedeleme? | 269

Korinek László

Az út nullától egyig | 277

Kovács Gábor

A vezetői hatékonyság
további növelésének lehetőségei | 287

Kovács Gábor

Az egységes Európai Forenzikus Tudományos Térség (EFSA–2020)
megvalósítása – illúzió vagy realitás? | 297

Köbalmi László

A biztonság bűvöletében | 309

Lévay Miklós

Az ENSZ bűnözéssel szembeni tevékenységéről
és az Európai Bűnmegelőzési Intézet (HEUNI)
munkájáról | 319

Madai Sándor

Elmélkedés egy bűncselekmény jogi tárgyáról:
a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása | 333

Major Róbert

Közlekedéskriminológiai gondolatok
(egy ítélet margójára) | 341

Mészáros Bence

A közeli ismétléses sértetté válás
(*near repeat victimization*)
és szerepe a prediktív rendészetben | 351

Nagy László Tibor

A fiatalkorúak által elkövetett rablásokról | 361

Pallagi Anikó

Kriminálpolitikai alapvetés | 371

Pallo József

Deus ex machina,
avagy az intézkedések mint a szabadságvesztés alternatívái | 383

Pap András László

Minden (roma) élet számít:
populizmus a koronavírus árnyékában | 391

Pápai-Tarr Ágnes – Sipos Ferenc

A közérdekű munka büntetéskiszabási tapasztalatai
egy aktakutatás fényében | 401

Polt Péter

A 21. század kihívásainak hatása a büntetőeljárásra –
Kripto valuták, azaz az új vagyoni értékek
büntetőjogi kérdései | 419

Ruzsonyi Péter

A Covid-19-pandémia hatása a „börtönvilágra” | 429

Sallai János – Androvicz Gábor

Laky Imre, a magyar rendőri szakoktatás úttörője | 445

Sárkány István

Az iszlám és a terrorizmus kapcsolatának
néhány aspektusa | 457

Schubauer László

A pénzmossással kapcsolatos
nemzetközi egységesítési törekvések
és a pénzmosság tényállásának 2020. évi átalakítása | 467

Sivadó Máté

Mire tanít bennünket (leginkább)
Németh Zsolt etikája kábítószer-területen –
avagy továbbra sem engedünk a 77-ből! | 479

Szabó Andrea – Magasvári Adrienn

A pénzügyőrtisztképzés a bolognai folyamat
és az uniós csatlakozás tükrében | 487

Szendrei Ferenc

Terrorizmusfinanszírozás,
azaz a terrorizmus bevételei | 499

Vári Vince

Az eljárási (procedurális) igazság jelentősége
a rendőri munkában | 509

Windt Szandra

Emberkereskedelem és a (közösségi) rendőrség | 519

Finszter Géza¹

A büntetőeljárás törvény új jogintézményei, a leplezett eszközök

*A következő tanulmánnyal a kiváló tanárt, a kriminológia neves művelőjét, a bala-
toni vitorlást és a jó barátot köszöntöm születésnapján.*

A rendészeti információszerzés jelentős része nem titokban, hanem nyíltan, a tár-
sadalom számára ellenőrizhető módon, rendészeti hatósági eljárásban, az érintettek
tudtával, nem ritkán az ügyfelek kezdeményezésére és az ő közreműködésükkel tör-
ténik. Ehhez képest a titokban történő informálódás a rendészet tevékenységeknek
egy lényegesebb szűkebb terepe. Ezt a speciális működést nevezzük *titkosrendőri
munkának*. (Természetesen ilyen rejtőzködő hatósági cselekményeket – amint
az előzőekből kitűnik – nemcsak rendőrségi szervezetek, hanem az erre törvénnyel
feljogosított más hatóságok és alkotmányos intézmények is folytatnak.)

A rendészeti információszerzés lehet a szűkebb értelemben felfogott *felderítés*,
és lehet része a büntetőeljárásban megvalósuló *bizonyításnak*.

- *A felderítés* során megszerzett ismeret az eljáró szerv társadalmi rendelteté-
sével összhangban, saját tudásának gyarapítására szolgál. Az eredményes
felderítés mással nem pótolható hozzájárulás a bűnüldözéshez, továbbá
a kormányzati munkához, a nemzetbiztonság megóvásához és a rendészeti
szolgálatok közbiztonságot védelmező feladatainak teljesítéséhez.
- *A bizonyítás* a büntetőeljárás szabályai szerint megszerzett ismeret, a meggyőzés
forrása, a valóságról szerzett olyan tudás, amely az ügyészség vagy a bíróságok
döntéseihez és a védelem jogának érvényesítéséhez nélkülözhetetlen.

A felderítés – a hatályos hazai jog szerint – folytatható *bűnüldözési, nemzetbiz-
tonsági, rendészeti, terrorelhárítási és belső védelmi* célból.

- *Bűnüldözési cél* az állam büntető igényének érvényesítése a büntető igazság-
szolgáltatás útján az elkövetővel szemben, az általa megvalósított bűn-
cselekmény miatt.

¹ Nyugállományú rendőr ezredes; professor emeritus, Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Kapcsolat:
finszter.geza@uni-nke.hu.

- *Nemzetbiztonsági cél* az ország függetlenségének és alkotmányos rendjének védelmét szolgáló állami intézkedésekhez szükséges bizalmas információk biztosítása.
- *Rendészeti cél* a jogsértések megelőzését, megakadályozását, megszakítását eredményező, valamint a közrendet és a közbiztonságot védelmező rendészeti hatósági intézkedések megalapozása.
- *Terrorelhárítási cél* a terrorcselekmények megelőzése, megakadályozása, megszakítása, továbbá a terrortámadás felszámolására alkalmas hatósági intézkedések előkészítése.
- *Belső védelmi cél* a törvényben meghatározott, kiemelt jelentőségű hivatalok és hatóságok személyzetének védelme és ellenőrzése.

A Be. kizárólag a büntetőeljárásban teljesített *bűnüldözési célú* felderítés rendjét határozza meg.

- Bűnüldözési célú felderítést folytathatnak nemzetbiztonsági szolgálatok is, de annak formáját nem a Be., hanem a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény határozza meg.
- Különleges szabályozás érvényes a terrorelhárításra, mert arra egyfelől a Be., másfelől a rendőrségi törvény, illetve a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény előírásai érvényesek.
- A kiemelt jelentőségű hivatalok és hatóságok személyzete védelmének és ellenőrzésének eljárási szabályait részben a rendőrségi törvény, részben pedig a Be. tartalmazza.

Demokratikus jogállamban az előbbieken felsorolt legális célokért folytatott *titkosrendőri munka* jogi szabályozására olyan mértékben van szükség, hogy

- az foglalja magában a legitim és legális céltól történő eltérés tilalmát;
- az alapvető személyiségi jogok csak szükséges és arányos mértékben legyenek korlátozhatók;
- ne adjon lehetőséget a politikai hatalom erőszakos megszerzésére vagy megtartására;
- ne szolgáltatson eszközöket az alkotmányos demokrácia gyengítéséhez vagy felszámolásához.

A törvény ereje megakadályozhatja az olyan titkosrendőri beavatkozásokat, amelyeknek célja nem a valóság feltárása, hanem annak eltorzítása.

„A publicisztikában és a szakmunkákban is közkeletűvé vált Magyarországon a »konceptiós per« kifejezés. Ezek közé a politikai hatalom által megrendelt büntetőperek tartoznak, amelyeknek színopszistát és benne az áldozatok bukását előre költötték

(komponálták), és a teljes forгатókönyvet ennek alapján, itt-ott valóságos elemeket is alkalmazva utólag megírták, majd nagyrészt valótlan, költött, és akár tortúrával is kikényszerített vallomásokba foglalt elemek alapján lejátstták.”²

A koncepciók perек története nemcsak azt igazolja, hogy ilyen eljárások a múltban előfordultak, hanem azt is, hogy a titkos módszerek különösen alkalmasak koholmányok gyártására. A demokratikus jogállamra vár a feladat, hogy az előzőekben jelzett kockázatok csökkenjenek.

Történeti tapasztalatok, a rendőrállam

A *titkosrendőri* tevékenység egyidős az állammal. A hatalom soha nem nélkülözhetette a számára veszélyeket jelentő magatartások figyelemmel kísérését, és ennek érdekében sokáig nem válogatott a módszerekben sem. Tehette ezt annál is inkább, mert története során hosszú ideig nem korlátozták jogi garanciák, a politikai hatalmat nem a megosztás és az önkorlátozás, hanem a koncentráció és a korlátlanág jellemezte. Nem kellett számolni a polgárok személyiségi jogaival, minthogy polgárok sem léteztek. Az ilyen államnak csak jogai voltak, kötelessége semmi az alattvalóival szemben. Az állam az önkény intézménye volt, függetlenül attól, hogy a monarchia vagy a köztársaság formáját öltötte. Így működött évezredekén keresztül, annak ellenére, hogy szüntelenül ki volt téve más hatalmak féltelenségének. A korlátlan hatalom a „hasztalan harc” terepének bizonyult, ami csak nagyon szűk körben engedett utat a társadalmi haladásnak.

A fejlődés határai nyilvánvalóvá váltak, amikor a 17. század végére Európa feudális birodalmi elindultak az eredeti tőkefelhalmozás, a szabad piacgazdaság útján. A közbiztonság fenntartása és a közönséges bűncselekmények üldözése ekkor lett egyértelműen az állam kötelessége. Ezzel a fordulattal ellentmondásos helyzet alakult ki. A piacgazdaság működtetéséhez mintaként szolgált a kétezere éves római magánjog, amelynek befogadása erre az időszakra esik. Nem állt azonban rendelkezésre olyan fejlett közjog, amely a formálódó politikai állam és a polgárosodó társadalom működését rendezte volna, beleértve a közrendészet és a büntetőhatalom szabályozását. Párizsban, Berlinben, Szentpéterváron és máshol rendőrhivatalok alakultak, a rendőrködés hivatássá lépett elő, anélkül, hogy tevékenységét jogi előírások korlátozták volna. A rendészeti hatóság a közigazgatás első olyan formájának bizonyult, amelyre jellemző, hogy közügyet szolgál, és ennek érdekében birtokolja a legitim fizikai erőszak

² Király Tibor: *Szemelvények ötven év büntetőjogi és más tárgyú tanulmányaiból*. Budapest, ELTE ÁJK, 2005. 223.

monopóliumát. Azonban részletező garanciák ezt a hivatali működést sokáig nem korlátozták, elegendőnek tartották az általános felhatalmazást (generális klauzula), ami úgy szólt, hogy a rendőrség tegyen meg mindent a jó és helyes közrend fenntartása érdekében. Ebbe bőven belefért mindenféle *titkosrendőri* módszer is.

A büntetőeljárás előkészítése része a rendészeti működésnek, a munkamegosztás rendjén azonban jogilag és szervezetileg is elkülönül egymástól a rendet óvó és az azonnali beavatkozásra felelős közbiztonsági rendőrség (*la police bas*), valamint a „jogrend helyreállításában segédkező biztonsági rendőrség” (*la haute police*).³ Amit Concha Győző segédkezésnek nevez, azt az újabb irodalom az igazságszolgáltatás, a büntető per előkészítésének mondja. További elválasztó ismérv, hogy „a bűnüldözés nem a társadalmi rendet biztosítja, hanem a büntetést”. Concha jelzi azt is, hogy „a jog uralma, amelyet végső soron a bíróság tart fenn, adja az egyénnek valamint az államhatalomnak azt az érzést, amelyet biztonságának nevezünk”.⁴ Ebben az esetben arról a biztonságról van szó, amelyben az állam nyugodt lehet afelől, hogy az általa megalkotott törvényeknek érvényt fognak szerezni, az egyén pedig biztos lehet abban, hogy a független bíróság az államhatalom önkényétől is képes lesz megvédelmezni őt.

A német közjogász, Sonnenfels ekként fogalmazott: „A rendőrség köteles pontosan tájékozódni valamennyi rend és közület erejéről, hogy a tájékozottság birtokában, ha ezek közül bármelyik is gyanús nagyságra tenne szert, képes legyen azt a követelményeknek megfelelő korlátok közé visszaszorítani.” Egy másik szerző pedig azt hangsúlyozta, hogy „az állami hatóságok szabad belátásának kell érvényesülnie”.⁵

Egészen precíz Vuchetich Mátyás fejtegetése, aki egy 1819-ben megjelent büntetőjogi tankönyvében már a rendészeti és a bűnüldözési célú felderítés közötti különbségeket is érzékelteti:

„[V]ilágosan meg kell különböztetni a még általánosabb vagy elővigyázatosság okából folytatott vizsgálatot, amikor is a hatóság vagy felsőbbeségi hivatalból vizsgálja, még nyomok hiányában is, vajon a területen nem fordulnak-e elő latrok és nem bujkálnak-e más bűnözők, és ily módon eléri, hogy a tartomány megtisztíttassék a bűnözőktől. Ez a vizsgálat nem bűnügyi természetű, hanem a közbiztonsági vizsgálatnak a tárgya. [...] A hatóságok negyedévente kötelesek vizsgálni, hogy vajon vannak-e gonosztevők.”⁶

³ Concha Győző: *Politika, közigazgatástan*. Budapest, Grill, 1905. 314.

⁴ Concha (1905): i. m. 314.

⁵ Temesi István: A kamerálisztika. In Szamel Katalin (szerk). *Közigazgatás elmélet*. Budapest, NKE KTK Közjogi Intézet, 2012. 42.

⁶ Vuchetich Mátyás: *A magyar büntetőjog rendszere. II. könyv. Gyakorlati büntetőjog*. Budapest, Magyar Hivatalos Közlönykiadó, [1819] 2007. 66.

Az előzőekben felhívott példák a rendőrállam gyakorlatát tükrözik. A rendőrség és az emberi jogok összefüggéseit tárgyaló egyetemi jegyzet a rendőrállam következő ismérveit sorolja fel:

- „– Rendőrállamokban a szervezett erőszak nem áll társadalmi ellenőrzés alatt.
  - A kényszerítő eszközöket önkényesen és/vagy kizárólag az uralkodó elit céljait szolgálva alkalmazzák.
  - A rendőri tevékenység a szabad belátás korlátlan érvényesülésén alapszik (ide értve a bírói ítélet nélküli fogva tartást és a fizikai erőszak széles körben és következmények nélküli alkalmazását vallomás kicsikarása érdekében).
- A második világháború utáni fejlett országokban, azoknak is fejlett polgári demokráciáiban terjedt el a jogállami minőségű jogot és a politikai demokráciát egyesítő alkotmányos jogállam, ahol az államszervezet felépítésének és működtetésének fontos elve a hatalommegosztás. Végeredményben mindezek – joguralom/jogállam, demokratikus politikai rendszer és hatalommegosztás – együtt biztosíthatják a rendőrállam kialakulásának megakadályozását.”⁷

A jogállam titkosrendőrsége

Azt a fejlett közjogot, amelyet a 17. század még nélkülözött, a 19. századra a polgári államok megteremtették a maguk számára. A jog uralma, a hatalmi ágak megosztása, az emberi jogok tisztelete az árutermelő piacgazdaság teljesítménye és egyúttal a dinamikus és innovatív fejlődés feltétele. Az ilyen társadalom nem lehet sikeres személyükben szabad emberek nélkül. A jogállami rendőrség arcukat a szabadság és a biztonság egyensúlya alakítja. A szabadság kiteljesedésének, a magánautonómia megerősödésének egyik legfontosabb feltétele a hatósági önkény megfékezése. A szabadság azonban számtalan fenyegetés forrása is. Az új kockázatok, amelyek a modernitással születtek, a közösségek számára a továbbiakban már nem teszik lehetővé, hogy személyüket és javaikat pusztán önvédelmi eszközökkel oltalmazzák. A közbiztonság olyan szükségletté vált, amelynek biztosítása életre hívta a közzolgálat első professzionális formáját, a rendészetet. A rendészet hivatása „[...] olyan veszélyektől, károsító sértésektől megóvni a társadalmat, amely veszélyek fékevesztett emberi akaratból származhatnak”.⁸

Történetileg a rendészet volt a közigazgatás első formája. A közigazgatási jog a 19. század jogállami terméke. A közigazgatási jog nem azonos a közigazgatással mint tényleges szükségletkielégítő tevékenységgel, amelynek végső célja, hogy közügyek szolgálatával segítse a társadalmat. A közbiztonság védelmezése

⁷ Szigeti Péter – Szilvásy György Péter: *Rendészet és emberi jogok*. Budapest, Rejtjel, 2015. 19.

⁸ Kmety Károly: *A magyar közigazgatási jog kézikönyve*. Budapest, Politzer, 1907. 322.

ezen állami feladatok sorába illeszkedik. A közigazgatás jóval szélesebb fogalom, mint annak jogi meghatározottsága. Az előbbi a közösségi szükségleteket kielégítő tevékenységek foglalata, az utóbbi a szükségletkielégítés jogi rendjét meghatározó normák összessége. „A közigazgatás sokrétű gyakorlati tevékenység, feladat és annak megvalósítása, valamely célrendszernek a gyakorlatba fordítása, társadalmi vagy közösségi racionalitások kijelölése, érvényesítése, változtatása és mindezekhez törvényes végrehajtási eszközök igénybevétele.”⁹

A klasszikus jogállami fejlődés a 19. század végére megváltoztatta a rendőrség arculatát. *A közbiztonsági és a bünygyi rendőri feladatok markánsan elkülönültek egymástól.* A magyar rendészeti szakirodalom már a múlt század elején jól érzékelte és értelmezte ezeket a különbségeket:

„Az egyes társadalmi tagok működésének szabadsága és javainak élvezhetése, továbbá az emberi szükségleteknek a meglévő társadalmi kapcsolatban való kielégítése elé torlódó akadályok elhárítása képezi a rend előfeltételét. A rendőrség ezt az előfeltételt teremti meg, nem magát a rendet, állandó örködéssel, tényleges megakadályozással, a jogrend helyreállításában való segédkezéssel, a jogtalan állapot tényleges megszüntetésével. [...] A rendőri működés diszkracionárius és ügyelő, örködő természeténél fogva, óráról-órára változó körülményekhez kell igazodnia. Ez inkább a kormány és a közigazgatás működési körébe esik.”¹⁰

„A közigazgatás – vagy annak nem csekély része értelmezhető társadalmi érvényességű biztonságtechnikaként. A közigazgatásnak mindenkor egyik jellegzetessége a társadalom biztonságos üzemeltetése.”¹¹ Márpedig a „biztonságos üzemeltetéshez” *titikosrendőri* tevékenységre is szükség van, ami azonban a jogi szabályozásnak ellenálló tulajdonságokat hordoz magában. Ezek a következők:

- A *titikosság* a rejtőzködő bűnnel szembeni sikeres küzdelem feltétele, ezért a felderítésnek ez a formája a jogi szabályozás publikusságát nehezen viseli.
- A nemzetbiztonságot, a közbiztonságot és a közrendet fenyegető veszélyek előre nem meghatározható formája, váratlanságot magában hordozó *spontaneitása* megnehezíti a jogi szabályozást, amelynek fő eszköze a jövő prognosztizálása.
- A spontán veszélyekre adott hatósági válasz *sürgősségi* jellege és a leghatékonyabb intézkedések kiválasztása *szabad belátást* igényel, ezért az általános felhatalmazáson túli jogi szabályozást igyekszik elkerülni.
- A veszélyek megelőzése és a jogsértések megakadályozása már abban a szakaszban is hatósági aktivitást feltételez, amikor *a fenyegető szándék* még

⁹ Tamás András: *A közigazgatási jog elmélete.* Budapest, Szent István Társulat, 2005. 71.

¹⁰ Concha Győző: *A rendőrség természete és állása a szabad államban.* Budapest, MTA, 1901. 306–313.

¹¹ Tamás (2005): i. m. 52.

nem jelent meg a jog által is leírható magatartásban. Nem is véletlen, hogy a titkosrendőrséget „gondolatrendőrségként” is szokták emlegetni. – *Kockázatokat* hordozhatnak a mindennapi élet jogszerű, illetve a jogi szabályozás eszközeivel el nem érhető területei (a zene politikailag gyanús műfaj, írja Thomas Mann a *Varázshegyben*), amelyeknek *titkosrendőri* megfigyelése éppen a *kockázatok minimalizálása* érdekében szükséges lehet.

A szabályozatlanság magában hordozza a rendőri túlhatalom veszélyeit. A közjog 19. századi fejlődése azonban, különösen pedig az ekkor elfogadott büntető anyagi és az eljárási jog kódexei elegendő biztosítékot ígértek ahhoz, hogy a rendőri szabad belátás ne torzuljon önkényre, vagy ne váljon autoriter hatalmak pusztá eszközévé. Az első magyar büntető törvénykönyv 1878. évi indoklásában olvashatjuk:

„A jelen törvényjavaslat elődjéhez csatlakozva, az igazság és a hasznosság egyesített elveiből képezett alapelvben gyökerezik. [...] Hogy a föltétlen igazság és a társadalom fenntartásának érdeke – vagyis az igazságos és a hasznos – a büntető rendszerben szükségszerűleg nevezetes tényezőt képeznek: ez magától értetődik, ez bizonyos tekintetben a józanésznek tana.”¹²

A büntetőeljárás jogállami értékeit Finkey Ferenc méltatta:

„A büntetőeljárás szabályai határozzák meg, mikor lehet az államban valakit letartóztatni, megmotozni, valakinek házáat átkutatni, leveleit, küldeményeit, sajtótermékeit lefoglalni, tehát személyes szabadságától megfosztani, még mielőtt törvényesen elítélték volna. Alkotmányos állam, melyben a személyes és a politikai szabadság s a jogegyenlőség eszméi uralkodnak, természetesen úgy állapítja meg a büntetőeljárás szabályait, hogy az egyéni szabadságjogokat előzetesen minél ritkábban, csak fontos okból, szigorú formák mellett, kellő ellenőrzéssel és felelősség terhe alatt lehessen felfüggeszteniök az állam illetékes hatóságainak, a kényuralomnak pedig legelső teendője a büntető eljárást úgy szabályozni, hogy azzal hatalmát megszilárdíthassa, az egyéni-, a sajtó- és a politikai szabadságot kénye szerint megszoríthassa s tönkretelhesse azokat, a kik útjában állanak.”¹³

A demokratikus társadalom titkosrendőrsége

Az, hogy a *titkosrendőri munkára* is ki kell terjeszteni a jog uralmát, csak az alkotmányos demokráciák második világháborút követő megerősödése során vált

¹² Löw Tóbiás (szerk.): *A magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről (1878: 5. tcz.) és teljes anyaggyűjteménye. I.* Budapest, Pesti Könyvnyomda, 1880. 27–29.

¹³ Finkey Ferenc: *A magyar büntető eljárás tankönyve.* Harmadik kiadás. Budapest, Politzer, 1908. 6.

követelményé. Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt egyezmény (a továbbiakban Egyezmény) 8. cikke a következőket rendeli:

„1. Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák.

2. E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.”¹⁴

A *titkosrendőri munkában* a 8. cikk (1) bekezdésében felsorolt valamennyi jogsúlyos súlyos korlátozás alá kerülhet. Mindazok az európai államok, amelyek az Egyezményhez csatlakoztak, arra kötelezték magukat, hogy felderítést csak a (2) bekezdésben meghatározott okokból, és csak törvény felhatalmazása alapján indítanak. Ez a felhatalmazás igen széles, de mégsem tekinthető parttalanának, nem generális klauzula, hanem olyan közügyeknek a szolgálata és mások alapjogainak a védelme, ami a jogkorlátozást indokoltta teszi. Az Egyezmény 19. cikke által létesített Emberi Jogok Európai Bírósága ítélkezési gyakorlata gondoskodott arról, hogy a csatlakozó államok az alapjogokat korlátozó titkosrendőri munka rendjét törvényben határozzák meg, továbbá arról is, hogy a jogkorlátozás feleljen meg a szükségesség és az arányosság követelményének.

Láttuk, hogy a jogi szabályozásnak vannak akadályai: *a titkosság*, a veszélyek *spontán* jelentkezése, a rendészeti elhárítás hatékonyságát szolgáló *szabad belátás*, *a gondolatok* fenyegetése, a nem jogsértő, de *kockázatokat* hordozó magatartások kezelése.

Ami *a titkosságot* illeti, a törvénybe foglalás azért lehetséges, mert a jogszabály az alkalmazás absztrakt rendjét határozza meg, és nem az egyedi eseteket. Nem maguk a titkos erők, módszerek és eszközök, hanem csupán azoknak konkrét ügyekben történő felhasználása bizalmas adat. A demokratikus államoknak is szükségük van titkosszolgálati eszközökre, de mindezekkel kapcsolatban többletindokolási és elszámolási kötelezettséggel tartoznak a bírósági fórumok előtt is. Egyebek mellett ilyen megállapításokat olvashatunk a *McCann és tsai. kontra Egyesült Királyság*-, a *Kostovski kontra Hollandia*-, valamint a *Lüdi kontra Svájc-ügyekben*.¹⁵

¹⁴ Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény.

¹⁵ Vincent Berger: *Az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlata*. Budapest, HVG-ORAC, 1999. 7, 313, 317.

A veszélyek váratlan, nem prognosztizálható *spontaneitására* adott rendészeti reakciók eredményességét a jogi szabályozás nem csökkenti, hanem inkább növeli. A törvénybe foglalás teszi lehetővé, hogy a titkosrendőrségi műveletek a kriminalisztikai kutatások tárgyai lehessenek, és a nagyobb hatékonyság érdekében ajánlásokat fogalmazzanak meg a gyakorlat számára.¹⁶

A *szabad belátás* sem állja útját a szükséges jogi szabályozásnak. A rendészeti jogban számos olyan jogintézmény van, amely felhatalmazó rendelkezés (például tömegzavargás megfékezése karhatalom bevetésével), és nem tartalmaz a végrehajtásra vonatkozó részletező előírásokat. Ugyanakkor tisztázza a beavatkozás törvényes feltételeit és világossá teszi a beavatkozók felelősségét. „A jog uralma e területen is megköveteli a megfelelő keretszabályok kialakítását, de az intézkedő személy mérlegelési joga a szakmai és etikai szabályok keretein belül meg lehetőszen széles.”¹⁷

A *gondolatok* a szabad társadalmakban nem elhárítási célpontok. Ellenkezőleg, az alkotmányos demokrácia igényli a sokszínű szellemiséget, és ehhez biztosítja a véleménynyilvánítás szabadságát. A bűnös tervek már leplezést igényelnek, de ez csak akkor lehetséges, ha magatartásokban manifesztálódnak. A „gondolatrendőrség” a diktatúrák titkosrendőrsége.

A nem jogsértő, de *kockázatokat* hordozó magatartások kivételesen lehetnek *titkosrendőri munka* figyelési szempontjai, de az így szerzett információk kizárólag nemzetbiztonsági vagy rendészeti megelőző intézkedéseket alapozhatnak meg. Céljuk nem a jogkorlátozás, hanem a társadalom anyagi és szellemi értékeinek, valamint a fenyegetett személyek védelme.

Az előbbieken összefoglalt sajátosságok mégis sokáig megakadályozták ennek a területnek a jog uralma alá rendelését, azokban az államokban is, amelyek elkötelezettek voltak olyan alkotmányos alapelvekben, mint a jog uralma, a hatalmi ágak megosztása és az emberi jogok tisztelete. A felelős politikai vezetés és a különleges szolgálatok szakemberei megegyeztek abban, hogy a felderítés csak a jog felhatalmazását igényli, mert a részletes szabályozás a hatékony cselekvéstől fosztana meg. A felderítés az erre feljogosított hatóság cselekményeinek az összessége, amelyek a nyilvánosságban érzékelhető jogviszonyokat nem hoznak létre, pedig a közjogi szabályozásnak éppenséggel az lenne a dolga, hogy a jogviszonyok tartalmát állapítsa meg. „A jogviszonyelmélet a maga elvontságában az eljárás tartalmát egyedül meghatározni nem képes, aminthogy a cselekményösszesség felfogás sem.”¹⁸ A két elmélet

¹⁶ Gary T. Marx: *Undercover police surveillance in America*. Berkeley, University of California Press, 1988.

¹⁷ Hetesy Zsolt: *A titkos felderítés*. PhD-értekezés. Pécs, PTE ÁJK Doktori Iskola, 2011.

¹⁸ Erdei Árpád: *Tanok és tévtanok a büntető eljárásjog tudományában*. Budapest, ELTE Eötvös, 2011. 46.

együttesen alkalmas az büntetőeljárás társadalmi rendeltetésének betöltéséhez. A titkos szakaszt alapvetően a cselekményösszesség jellemzi, míg a nyílt eljárást a jogviszonyok uralják.

Ami a törvényességet illeti, élt a bizalom, miszerint a büntető igazságszolgáltatás gépezetét működtető büntetőeljárás jog garanciái elegendő biztossítékot nyújtanak az alkotmányos értékek védelméhez. Számos jogsértő eljárás és ítélet azonban megkérdőjelezte ezt a bizalmat. Az igazi áttörést az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlata hozta el. A tisztességes eljárást sértő esetek kivizsgálása nyomán kirajzolódottak azok az alapelvek, amelyeket egy demokratikus államban a titkosszolgálati munka során is érvényesíteni kell. Idézzük a *Klass és társai kontra Németország-ügy* nyomán született strasbourgi ítéletből: „Végül is az állampolgárok titkos megfigyelése alapján véve a rendőrállamokra jellemző, és az Egyezmény szerint csak a demokratikus intézmények védelméhez feltétlenül szükséges mértékben megengedhető.”¹⁹

A strasbourgi ítéletekből következik a jogállami követelmények: a felhatalmazásnak törvényből kell erednie, a törvénynek olyan fogalmakkal kell élnie, amelyek megfelelnek a jogbiztonság követelményeinek, a normavilágosságnak és az előreláthatóságnak, végül a jogkorlátozás szükséges és arányos mértéke garantálja az önkényes alkalmazás kizárását.

Felmerülhet a kérdés, hogy a 21. század elején nem történtek-e olyan változások, amelyek az előbbieken felsorolt és szilárdnak hitt jogelveket erodálták.

„A háborúban hallgat a jog, ismerjük az ókori megállapítást. A háború és a háború joga valóban a bűnüldözési dimenziótól teljesen eltérő kontextusba helyezi a terrorellenes fellépés kérdését. A harcoló ellenség, a kombattáns és a gyanúsított jogai markánsan eltérnek egymástól. Hozzáteszem, ez a felfogás bizonyos mértékig az amerikai társadalom meggyőződésével is egybeesett. [...] Ennek megfelelően 2001-ben az úgynevezett Hazafi törvénnyel (Patriot Act) és további törvényekkel a nagyobb biztonság érdekében több, az amerikai alkotmány-kiegészítésekben (Amendments) szabályozott alkotmányos jogot korlátoztak, beleértve az ügyvédhez való jogot, a fogvatartáshoz fűződő jogokat (habeas corpus), a gyors és nyílt tárgyaláshoz fűződő jogot, de a magánélethez és a kapcsolattartáshoz való jogot is, amikor egyszerűbbé tették a lehallgatásokat és a nemzetközi hírközlési forgalom megfigyelését. Ezzel együtt az Egyesült Államokban sem következett be a szabadságjogok drasztikus korlátozása. Ahol kiigazítás történt (hírszerző közösség átszervezése, menekültek, illegális bevándorlók kezelése, vízumpolitika, ujjlenyomatvétel a határon), az leginkább a már korábban létező problémákra adott válasz volt.”²⁰

¹⁹ Tóth Mihály: *A magyar büntetőeljárás az Alkotmánybíróság és az európai emberi jogi ítélkezés tükrében*. Budapest, KJK–KERSZÖV, 2001. 191.

²⁰ Hetesy Zsolt: A terrorizmus elleni fellépés és az alapjogok korlátozása Magyarországon. *Magyar Rendészet*, 12. (2012), ksz. 47–56.

Az alkotmányos demokráciák eltérő módon gondoskodnak arról, hogy bűnüldözésük *titkosrendőrségi* módszerekkel felvértezve vegye fel a harcot a bűnözés legveszélyesebb formáival szemben, és eközben e módszerek ne okozzanak kárt a demokratikus értékekben. Vannak országok, amelyekben az állampolgári jogok titkos korlátozásának feltételeit a büntetőeljárás kódexekbe foglalják: Ausztria, Németország.²¹ Más megoldás szerint a szervezett bűnözés és az illegális kábítószer-forgalom elleni különleges felhatalmazások körébe illeszkednek a szabályok: Egyesült Államok, Egyesült Királyság, Spanyolország.²² Esetenként jogforrásnak kínálkozik a rendőrségi törvény. A volt szocialista országok majd mindegyikében ezt a megoldást választották.²³ Visszatérően zavarokat okozott a felderítő szolgálatok működésében. Idesorolható például Belgium és Hollandia.²⁴ Azt azonban érdemes hangsúlyozni, hogy a társadalomvédelmi funkciók törvényessége felett az alkotmányos demokrácia egész intézményrendszere örökdik, néha hatékonyabban, mint a speciális rendvédelmi törvények. Igazán megnyugtató garanciákat a kettő együtt képes adni.

A hatályos hazai megoldás, ami a bűnüldözési célú titkos felderítést a büntetőeljárás intézményévé tette, nem tekinthető általánosnak, még azokban az államokban sem, ahol a demokráciának messzire nyúló hagyományai vannak. A magyar titkosrendőri szolgálatok 1945 utáni története talán magyarázatot kínál arra, hogy miért kaptak helyet a leplezett eszközök a büntetőeljárás törvényben.

Hazai előzmények

Magyarországon 1949-től a *titkosrendőrség* – mint a politikai elnyomás eszköze – része volt a proletárdiktatúra államgépezetének.²⁵ A politikai rendőrség (Államvédelmi Hatóság) és a közbiztonságért felelős rendőrség 1949 és 1956 között szervezetileg egymástól elkülönülten működött. Az 1956-os forradalmat követően a népfelkelést külső erővel leverő hatalom egyik első intézkedése volt az egységes rendőrségi szervezet létrehozása, amelyben „elrejtve” külön rendszert alkotott – időszakonként más-más elnevezéssel – az „állambiztonsági szolgálat”.

²¹ Kertész Imre: Rendőrség, rendőrállam, jogállam. I. rész. *Belügyi Szemle*, 27. (1989), 10. 3–11.

²² John McEnany – Bócz Endre: Bűnügyi nyomozás és büntetőjogi felelősségre vonás az Amerikai Egyesült Államokban. 2. rész. Bűnügyi nyomozás. *Rendészeti Szemle*, 30. (1992), 12. 37–45.

²³ Siegfried Lammich: A szervezett bűnözés elleni küzdelem Kelet-Európa országaiban a titkos, operatív nyomozások példáján. In Irk Ferenc (szerk.): *Kriminológiai és kriminálisztikai tanulmányok*, 33. Budapest, OKKRI, 1996.

²⁴ Chantal Joubert: A titkosrendészet holland és nemzetközi vonatkozásai. *Belügyi Szemle*, 45. (1997), 5. 9.

²⁵ Korinek László: A rendőrség pártirányítása 1956–1989. *Rendészeti Szemle*, 54. (2006), 10. 55–67.

A közigazgatás és az igazságszolgáltatás egész tevékenységét a pártállamban is jogszabályok határozták meg, de a szocialista jogértelmezés a monolit politikai akarat primátusát hirdette, az ellenzéket ellenségként kezelte, a hatalom kritikája bűncselekménynek számított. Sem a rendőrségről, sem az állambiztonságról nem alkottak törvényt. Ez a rendszer lehetővé tette a büntetőjog közvetlen felhasználását a politikai ellenfelekkel való leszámoláshoz, de azt is, hogy elkerüljék a felelősségre vonást azok a bűnelkövetők, akiket állampárti érdekek védelmeztek. A koncepciók perек „forgatókönyvei” az előkészítő eljárásban íródtak. Az igazságszolgáltatási szervek semmiféle kontrollt nem gyakorolhattak az ilyen nyomozások felett. Joggal állapította egy, a korszakról szóló tanulmány: „[...] a tényállás koholtsága a jogi megítélésen kívül, a jog által ellenőrizhetetlen szférában áll össze”.²⁶ E gondolat fényében mondhatjuk, hogy a leplezett eszközök intézménye a titkos felderítés a jog által ellenőrizhető „szférába” vonta. Azonban az idáig vezető út hosszú volt!

1974-ben törvényerejű rendelet született az állam- és közbiztonságról.²⁷ Ez a jogszabály szóhasználatában sem hagyott kétséget a felől, hogy a bűnüldözés nem a büntetőeljárás elrendelésével kezdődik. A 4. § szerint:

„Az állam belső rendjének védelme érdekében:

- fel kell deríteni a Magyar Népköztársaság állami, társadalmi, gazdasági rendje, a béke és az emberiség elleni, az állampolgárok személye és tulajdona ellen elkövetett, továbbá az egyéb bűncselekményeket; meg kell akadályozni ezek elkövetését;
- le kell leplezni a hazánkkal szemben álló hatalmak, azok szervezeteinek, egyéb külföldi szervezeteknek, a Magyar Népköztársaság társadalmi, vagy gazdasági rendjének megdöntésére, aláásására, vagy gyengítésére irányuló terveit, tevékenységét és meg kell akadályozni kártevő munkájukat.”

A törvényerejű rendelet arról nem szólt, hogy mindezt milyen jogszabályokban meghatározott eszközökkel és módszerekkel kell végrehajtani, minthogy ilyen jogszabályok nem léteztek. Az 5. § ennél részletesebben határozta meg a bűnözés elleni harcot:

„A bűnözés elleni harc során gondoskodni kell a bűncselekmények megelőzéséről, felderítéséről, illetőleg az előkészületben levő vagy megkezdett bűncselekmények véghezvitelének megakadályozásáról, a büntetés hatálya alatt álló személyek ellenőrzéséről. A bűncselekmények felderítése érdekében a jogszabályban meghatározott eszközök és módszerek alkalmazhatók. A bűncselekmény elkövetőivel szemben a jogszabályban meghatározott kényszerintézkedések foganatosíthatók.”

²⁶ Szabó András: A jogászság megváltozott társadalmi szerepe. *Szociológia*, (1975), 4. 504.

²⁷ A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1974. évi 17. számú törvényerejű rendelete. (Az Elnöki Tanács a pártállam idején kollektív államfőként működött, és a törvényerejű rendelet alkotásának jogával élve, nagyon széles körben helyettesítette az Országgyűlést.)

Nyilvánvaló utalás az akkor hatályos büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvényre, ami azonban sem a felderítésnek a nyomozást megelőző szakaszáról, sem a bűncselekmények megakadályozását szolgáló rendészeti kényszerintézkedésekről nem rendelkezhetett. Igaz, 1974-ben a Minisztertanács (MT, a kormány akkori elnevezésének rövidítése) rendeletben²⁸ határozta meg a rendőrség feladatait, anélkül, hogy a rendőrségi kényszerintézkedések alkalmazásának feltételeit meghatározta volna. Ez a helyzet a jogállami szemlélet erősödésének jegyében megszületett, a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvénnyel vált tarthatatlanná. A jogalkotási törvény úgy rendelkezett, hogy a személyi szabadságjogokat és azok korlátozását törvényben kell szabályozni (5. §). Ennek ellenére a *titkosrendőrségi munka* legérzékenyebb területei 1990-ig nem kaptak törvényi rendezést.

Ez a körülmény is hozzájárult ahhoz, hogy még az 1990 áprilisában esedékes szabad választások előtt az Országgyűlés törvényt alkotott a különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról. Az 1990. évi X. törvény (továbbiakban átmeneti törvény) elsősorban az időközben kormányrendelettel létrehozott és a rendőrségtől elválasztott négy nemzetbiztonsági szolgálat tevékenységét szabályozta.²⁹

Az átmeneti törvény a rendőrség esetében a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.), a nemzetbiztonsági szolgálatok tekintetében pedig a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény (Nbtv.) hatálybalépéséig volt érvényben. Ezekkel a jogalkotásokkal összhangban a felderítés egyes titkos eszközeivel – mint a fedett nyomozó és az együttműködő gyanúsított – kiegészült a 2003-ig hatályos büntetőeljárás kódex, az 1973. évi I. törvény.

Minden legitim és legális (a társadalom védelmét szolgáló és törvényben szabályozott) rendészeti akciónak része az *információszerzés*. Az információ olyan ismeret, ami következtetés levonására alkalmas.³⁰ Annak valóságtartalmát az adatok ellenőrzése során kell tisztázni. Az ellenőrzött információról eldönthető, hogy abból a valóság megismerhető-e, illetve alkalmas-e a jövőre vonatkozó valószínűségi következtetés levonására. A valóság a múlt és a jelen ténye, a valószínűségi következtetés pedig a jövőre vonatkozó prognózis.

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (hatályos Be.) úgy rendelkezik, hogy bűnüldözési célú titkos információgyűjtést – szűk kivételtől eltekintve – csak büntetőeljárásban lehet folytatni. A hatályos Be. „Leplezett eszközök” címet viselő Hatodik Része a bűnüldözési célú titkos felderítés *statikus szabályait* foglalja magában. Meghatározza a büntetőeljárásban leplezett módon, titokban igénybe vehető

²⁸ 39/1974. (XI. 1.) MT rendelet.

²⁹ Lásd: 26/1990. (II. 14.) MT rendelet.

³⁰ Belegi József (szerk.): *Büntetőeljárás jog I–II. Kommentár a gyakorlat számára*. Harmadik kiadás. Budapest, HVG-ORAC, 2018. 524.

- *személyek* (a rendészeti hatóságok munkatársai és más együttműködők),
- *módszerek* (a rendészeti hatóságok által ellenőrzött, kezdeményezett, szervezett vagy végrehajtott cselekmények) és
- *technikai eszközök* (műszaki feltételek és megoldások) körét.

A cím két kérdést vet fel:

- A bűnüldözés elméleti, gyakorlati és történeti tapasztalatai miként alapozták meg a *leplezett eszközök* büntetőeljárási jogintézményének létrehozását?
- Melyek a *leplezett eszközök*?

Az erre jogosult hatóságok titokban folytatott felderítése állami monopólium. A bizalmas tájékozódást a köznyelv és a szakmai zsargon sokféle megnevezéssel illeti. Többek között olvashatunk operatív műveletekről, rendszabályokról, bizalmas nyomozásról, fedett nyomozásról, titkos információszerzésről, titkos adatszerzésről, különleges tevékenységről, hírszerzésről, bűnügyi hírszerzésről, elhárításról stb., a továbbiakban együtt *titkosrendőri munka*.³¹ Amikor a jogalkotó elhatározta, hogy ennek a nagyon összetett és a nyilvánosságot nehezen tűrő világnak egy szeletét a büntetőeljárás részévé teszi és az eljárási kódexben szabályozza, olyan megnevezést keresett, ami különbözik a rendészeti közjogban megszokott, a korábbi eljárási törvényben használt terminológiáktól, és világosan utal a jogintézmény lényegére, a titokban folytatott bűnüldözésre. A *leplezett eszközök* kifejezés mindkét követelményt teljesíti.

³¹ Nyeste Péter – Szendrei Ferenc: *A bűnügyi hírszerzés kézikönyve*. Budapest, Dialóg Campus, 2019.

Irodalomjegyzék

- Belegi József (szerk.): *Büntetőeljárás jog I–II. Kommentár a gyakorlat számára*. Harmadik kiadás. Budapest, HVG-ORAC, 2018.
- Berger, Vincent: *Az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlata*. Budapest, HVG-ORAC, 1999.
- Concha Győző: *A rendőrség természete és állása a szabad államban*. Budapest, MTA, 1901.
- Concha Győző: *Politika, közigazgatás*. Budapest, Grill, 1905.
- Erdei Árpád: *Tanok és tévtanok a büntető eljárás jog tudományában*. Budapest, ELTE Eötvös, 2011.
- Finkey Ferenc: *A magyar büntető eljárás tankönyve*. Harmadik kiadás. Budapest, Politzer, 1908.
- Hetesy Zsolt: *A titkos felderítés*. PhD-értekezés. Pécs, PTE ÁJK Doktori Iskola, 2011.
- Hetesy Zsolt: A terrorizmus elleni fellépés és az alapjogok korlátozása Magyarországon. *Magyar Rendészet*, 12. (2012), ksz. 47–56.
- Joubert, Chantal: A titkosrendészet holland és nemzetközi vonatkozásai. *Belügyi Szemle*, 45. (1997), 5. 5–19.
- Kertész Imre: Rendőrség, rendőrállam, jogállam. I. rész. *Belügyi Szemle*, 27. (1989), 10. 3–11.
- Király Tibor: *Szemelvények ötven év büntetőjogi és más tárgyú tanulmányaiból*. Budapest, ELTE ÁJK, 2005.
- Kmety Károly: *A magyar közigazgatási jog kézikönyve*. Budapest, Politzer, 1907.
- Korinek László: A rendőrség pártirányítása 1956–1989. *Rendészeti Szemle*, 54. (2006), 10. 55–67.
- Lammich, Siegfried: A szervezett bűnözés elleni küzdelem Kelet-Európa országaiban a titkos, operatív nyomozások példáján. In Irk Ferenc (szerk.): *Kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok*, 33. Budapest, OKKRI, 1996.
- Löw Tóbiás (szerk.): *A magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről (1878: 5. tcz.) és teljes anyaggyűjteménye. I.* Budapest, Pesti Könyvnyomda, 1880.
- Marx, Gary T.: *Undercover. Police surveillance in America*. Berkeley, University of California Press, 1988. Online: <https://doi.org/10.1525/9780520910041>
- McEnany, John – Bócz Endre: Bűnügyi nyomozás és büntetőjogi felelősségre vonás az Amerikai Egyesült Államokban. 2. rész. Bűnügyi nyomozás. *Rendészeti Szemle*, 30. (1992), 12. 37–45.
- Nyeste Péter – Szendrei Ferenc: *A bűnügyi hírszerzés kézikönyve*. Budapest, Dialóg Campus, 2019.
- Szabó András: A jogászság megváltozott társadalmi szerepe. *Szociológia*, (1975), 4. 502–511.
- Szigeti Péter – Szilvássy György Péter: *Rendészet és emberi jogok*. Budapest, Rejtjel, 2015.
- Tamás András: *A közigazgatási jog elmélete*. Budapest, Szent István Társulat, 2005.
- Temesi István: A kamerálisztika. In Szamel Katalin (szerk.). *Közigazgatás elmélet*. Budapest, NKE KTK Közjogi Intézet, 2012.
- Tóth Mihály: *A magyar büntetőeljárás az Alkotmánybíróság és az európai emberi jogi ítélkezés tükrében*. Budapest, KJK–KERSZÖV, 2001.
- Vuchetich Mátyás: *A magyar büntetőjog rendszere. II. könyv. Gyakorlati büntetőjog*. Budapest, Magyar Hivatalos Közlönykiadó, [1819] 2007.

Kiadja a Nemzeti Közszerológati Egyetem
Ludovika Egyetemi Kiadó.
A kiadásért felel: Koltay András, rektor
Szerkhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

Felelős szerkesztő: Kilián Zsolt
Olvasószzerkesztők: Bujdosó Hajnalka, György László,
Resofszki Ágnes, Szabó Ilse, Szarvas Melinda
Tördelőszerkesztő: Kilián Zsolt
Korrektorok: Bujdosó Hajnalka, György László,
Kalcics Ildikó, Resofszki Ágnes, Szarvas Melinda
Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

ISBN 978-963-531-507-9 (nyomtatott)
ISBN 978-963-531-509-3 (ePDF)
ISBN 978-963-531-508-6 (ePub)

